

Početak devedesetih godina prošlog stoljeća u Njemačku se slila rijeka izbjeglica, prognanika, raznih ratnih stradalnika i dezertera s područja nekadašnje Jugoslavije. Tako sam i ja stigao u Frankfurtu na Maini s jednom, na brzinu spakiranom torbom, potpuno nespreman za put bez povratka. Nisam slušao one pametnije i iskusnije koji su govorili da ako živiš u Bosni, uvijek moraš imati spremljenu torbu za put, onako kao kad je imaš pri ruci pod stare dane, za ne daj Bože, ako stigneš iznenada u bolnicu.

Još prije nego što sam tamo stigao u glavi mi se vrtio slogan koji sam pamtio još iz djetinjstva: Tko radi ne boji se gladi! Nakon 25 godina rada ostati bez zaposlenja, bilo mi je nezamislivo. Zato sam odmah potražio posao i uspio verificirati diplomu. Kao dečku koji se rodio u radničkoj obitelji i odrastao u industrijskom radničkom kvartu, nisu mi bili strani ni tehnika, ni radnici, ni radni okoliš.

Brzo sam pronašao posao i već nakon nekoliko mjeseci izbio radno mjesto u jednom velikom njemačkom servisu za popravak medicinskih aparata. U neko vrijeme na zgradi toga servisa, počela je dogradnja još jednog kata. Građevinski radovi bili su povjereni jednom manjem hrvatskom poduzetniku, kakvih je tada tamo bilo dosta, a poslove su uglavnom dobivali kao podizvođači njemačkih većih firmi.

Jednoga dana eto ti meni u skladište gdje sam radio, nekog mlađeg radnika, očito *našeg bauštelca* zaposlenog na *privremenom radu* u toj građevinskoj firmi. Ulazi on tako u propisnoj radnoj odjeći građevinskog radnika, nosi punu kantu žbuke, stade ispred mog radnog stola, spusti kantu na pod, pa kaže:

-Hvaljen Isus i Marija! Čuo sam da si ti Anto, prognanik iz Bosne, pa sam došao da se upoznamo.

Istina, poneki bi *auslenderi* dolazili i čudili se kako sam se ja to "dokopao" tako "dobrog" posla za *šrajbtišom*, a zapravo sam radio ono što pametni kompjuteri nisu htjeli, a suradnicima Nijemcima se nije dalo o tome malo razmišljati.

Predstavlja se došljak meni:

-Ja sam Boško, ustaša sa Širokog Brijega!

Naviknut već na sve i svašta u ovim ludim vremenima, ne dam se ja iznenaditi, pa mu odgovaram:

-Dobar dan! Prvo, da si ti ustaša, ne bi radio ovdje na *baušteli*, nego bi se išao boriti tamo negdje na bojišnici. Drugo, u prave ustaše ne bi te ni primili, jer ti ime nije ni *rvacko*, ni katoličko. A treće, da su tvoji tamo u Hercegovini imali muda ne bi dozvolili da se u vrijeme komunizma Širokom Brijegu promijeni ime u Lištica.

"Moj" Boško shvati da nema posla s "odgovarajući" sugovornikom, nasmija se, pa se onda počeo hvaliti svojom zaradom i *lovom*. Za godinu je dana kaže, uštedio je 21.000 DM, na što mu ja rekoh:

- Znači tebe zanimaju samo dojče marke? Ništa država, nezavisnost, Herceg Bosna i to?

On se na to samo nasmijao i ode sa svojom kantom žbuke. Mene ostavi u nedoumici i natjera da razmišljam o svim onim državama, što su preko mene i moje obitelji *prejahale*, kako su nastajale i kako su se raspadale. Od Austro-Ugarske Monarhije, Kraljevine Jugoslavije, Nezavisne Države Hrvatske, SFR Jugoslavije, Bosne i Hercegovine... Sve što bi moji stekli u miru, gubili su u ratovima. Za razliku od nekih koji kad izgube u miru, osvajaju u ratu. I tako se to stoljećima ponavlja na Balkanu. Vрати mi Boško samo ona ružna sjećanja i bolove od starih rana, koje ti kirurg nekako možda i zašije ali ožiljci ostanu za cijeli život. A ja se brate ne volim puno podsjećati na to! Treba znati prošlost, ali mene više zanima i brine budućnost.